

Μνήμων

Τόμ. 18 (1996)

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ, ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΤΛΕΡ ΤΗΣ ΜΑΓΕΙΑΣ (1936-1982)

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΣΕΡΒΟΥ

doi: [10.12681/mnimon.550](https://doi.org/10.12681/mnimon.550)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΣΕΡΒΟΥ Μ. (1996). ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ, ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΤΛΕΡ ΤΗΣ ΜΑΓΕΙΑΣ (1936-1982). *Μνήμων*, 18, 201-206. <https://doi.org/10.12681/mnimon.550>

ΑΡΧΕΙΑΚΑ

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ, ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΤΛΕΡ ΤΗΣ ΜΑΓΕΙΑΣ (1936-1982)

Στη μνήμη του Κριστόφ Κισλόφσκι

Τα Γενικά Αρχεία του Κράτους παρέλαβαν πρόσφατα από το υπουργείο Βιομηχανίας το αρχείο της καταργημένης από το 1979 Επιθεώρησης Βιομηχανίας Αττικής και Νήσων¹. Στις αρμοδιότητες της Επιθεώρησης ήταν, μεταξύ άλλων, η έγκριση εισαγωγής μηχανημάτων, η χορήγηση αδειών σκοπιμότητας λειτουργίας βιομηχανιών και βιοτεχνιών, η χορήγηση αδειών εξάσκησης επαγγέλματος μηχανοδηγών, θερμοαστών, μηχανικών, ηλεκτροτεχνιτών. Μεταξύ μηχανοδηγών ατμολεβήτων, χειριστών εσκαπτικών μηχανημάτων και ηλεκτρολόγων, με έκπληξη ανακαλύψαμε ότι συγκαταλέγονταν και οι μηχανικοί του κινηματογράφου, οι χειριστές της κινηματογραφικής μηχανής και οι βοηθοί τους, οι τιτλέρ.

Το αρχείο των τεχνικών του κινηματογράφου απαρτίζεται από 25 ογκώδεις φακέλους χορήγησης άδειας χειριστή κινηματογραφικής μηχανής 1936-1983, 13 φακέλους χορήγησης άδειας βοηθού χειριστή 1936-1972 και τα αντίστοιχά τους βιβλία, μητρώα και ευρετήρια, 2 φακέλους χορήγησης άδειας εγκατάστασης, επίβλεψης και συντήρησης κινηματογραφικών μηχανών 1937-1957, 2 φακέλους χορήγησης άδειας λειτουργίας κινηματογράφου και κατοχύρωσης επαγγέλματος κινηματογραφιστή 1946-1965 και δύο χαρτοκιβώτια με άδειες μηχανολογικού εξοπλισμού κινηματογράφων 1960-1970.

Τα έγγραφα που συνοδεύουν τις αιτήσεις αδειών εξάσκησης επαγγέλματος, βεβαιώνοντας την προϋπηρεσία των κινηματογραφιστών σε τόπο και διάρκεια, συντελούν στη συγκρότηση μιας γεωγραφίας του κινηματογράφου, που επιτρέπει να χαρτογραφήσουμε προοδευτικά την κατάκτηση του ελληνικού χώρου από τη νέα αυτή τέχνη. Πλανόδια κινηματογραφία, δρομολόγια περιοδειών, χώροι προβολής, διασπορά των κινηματογραφικών αιθουσών στο χώρο, ονοματοδοτικές συμπεριφορές, ποικιλία φορέων, που χρησιμοποιούν το μέσο για εκπαιδευτικούς, ψυχαγωγικούς ή προπαγανδιστικούς σκοπούς, εταιρείες κινηματογραφικών μηχανών, αντιπρόσωποι, είναι μια σειρά από θέματα στα οποία

---

1. Το υλικό αυτό ήρθε στο φως στο πλαίσιο της επιχειρήσης εκκαθάρισης των αρχείων του υπουργείου Βιομηχανίας, που αναλήφθηκε από τα ΓΑΚ στο τέλος του 1993.

μπορούμε να πάρουμε απάντηση αναδιφώντας το αρχείο αυτό. Από τα ενδιαφέροντα κομμάτια του, τέλος, είναι η αλληλογραφία του υπουργείου με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις ΠΟΚΕ (Πανελλήνια Οργάνωση Κινηματογραφικών Επιχειρήσεων) 1933, ΠΕΥΚΕ (Πανελλήνια Ένωση Υπαλλήλων Κινηματογραφικών Επιχειρήσεων) 1925, ΠΕΚ (Πανελλήνια Ένωση Κινηματογραφιστών), που αφορά στην κατοχύρωση και διασφάλιση του επαγγελματικού αυτού κλάδου.

Από τον φάκελο χορήγησης αδειών εγκατάστασης κινηματογράφου επιλέγουμε έναν από τους πρώτους υποφακέλους, αυτόν του Αιμίλιου Ράτζιο.

*Προς το Σ(εβαστ)όν Υπουργείον Σιδηροδρόμων,
Δ/σις Ηλεκτρολογική
Ενταύθα.*

Λαμβάνω την τιμήν να παρακαλέσω υμάς όπως μοι χορηγήσετε πτυχίον εγκαταστάσεως κινηματογραφικών εγκαταστάσεων. Συνημμένως υποβάλλω τα οριζόμενα πιστοποιητικά δια την εξέτασίν μου.

Αθήναι τη 17 Απριλ. 1937.

*Μετά σεβασμού
Αιμ. Ράτζιο*

Ακολουθεί σειρά πιστοποιητικών και άλλων εγγράφων:

I. Πιστοποιητικό Αστυνομικής Δ/νσης Αθηνών, 21/4/1937, ότι ο Αιμίλιος Ράτζιο διατηρεί στη στοά Φέξη αρ. 52/78 εργαστήριο επισκευής και κατασκευής ομιλούντων μηχανημάτων κινηματογράφων από πενταετίας.

II. Πιστοποιητικό Υπουργείου Δικαιοσύνης, Δ/νση Διοικήσεως Φυλακών, 14/10/1936, ότι «ως προκύπτει εκ του εν αυτό τηρουμένου Ποινικού Μητρώου των γεννηθέντων εκτός των ορίων του Κράτους και των αγνώστου τόπου γεννήσεως ο Αιμίλιος Ράτζιος του Νικολάου γεννηθείς εις Σμύρνην, ετών 43 επαγγέλματος μηχανικός κατεδικάσθη δυνάμει της από 1-10-1929 υπ' αριθμ. 455 του Μονομελούς Δικαστηρίου Λεβαδείας επί παραβάσει νόμου αυτοκινήτων, εις χρηματικήν 250 δραχμών».

III. Πιστοποιητικό Δήμου Αθηναίων, 15/10/1936. Ο Δήμαρχος Αθηναίων πιστοποιεί ότι ο Ράτζιος Αιμίλιος του Νικολάου και της Ολυμπίας, έλληνας υπήκοος, είναι γραμμένος στο μητρώο αρρένων του Δήμου Αθηναίων, με αύξοντα αριθμό 82464 και έτος γεννήσεως 1892, με την υπ' αριθμ. 31844/1928 απόφαση της Νομαρχίας Αττικής και Βοιωτίας και δυνάμει του από 17-4-1928 Ν. Δ/τος.

IV. Certificat de 3/3/1913 de Weinberg-Films, 467, Grande rue de Péra, Constantinople. Représentant pour l'Orient des appareils cinématogra-

phiques ERNEMANN. La plus ancienne maison dans la branche cinématographique. «La direction de la société Ciné-Théâtrale “Weinberg” certifie que Meur Emile Raggio Mécanicien électricien a travaillé pendant deux années complètes comme surveillant aux générateurs d’électricité de nos cinémas (3 Diesel de 100 chev.) et de nos appareils cinématographiques...».

V. Attestation de 22/8/1919 de l’Union Ciné-Théâtrale d’Orient, Société Anonyme Ottomane, Achat-Vente et location de films exclusivités pour la Turquie, la Grèce, la Bulgarie et la Roumanie. Grande rue de Péra, 68, Constantinople. «La direction... certifie que Mr. Emile opérateur mécanicien est au service actif de la Société...».

VI. Certificat de 15/9/1919 de Winter Palace, Péra, Passage d’Alep, Constantinople. Le Directeur Propriétaire I. F. Ladislao certifie que «Mons. Emile est au service actif d’Electricité de mon Etablissement...».

VII. Certificat de 5/1/1920 de Théâtre de Smyrne. «Le directeur du Théâtre de Smyrne [Charles Missir] déclare que Meur Emile Raggio... a rempli l’emploi du Mécanicien Electricien au susdit théâtre... Il possède une parfaite connaissance des machines et il a des notions étendues sur l’électricité...».

VIII. «Contrat [de 28/7/1921] ente les soussignés: M.M. A. Chandellier et L. Cohen, Directeurs-Exploitants du Cinéma du Théâtre de Smyrne d’une part. Et Mr Emile Giacomo Raggio, Mécanicien Electricien, d’autre part... Le present contrat entre en vigueur à partir du 1er Août 1921 et finit le 31 Août 1922...».

Περιλαμβάνει 12 άρθρα, που αφορούν υποχρεώσεις και ευθύνες του μηχανικού για την καλή λειτουργία και συντήρηση των κινηματογραφικών μηχανών, την παροχή ρεύματος, τις αποδοχές και τον τρόπο καταβολής τους, τις εγγυήσεις, τις ποινικές ρήτρες και την ισχύ του συμβολαίου.

IX. Υπεύθυνη Δήλωση, 17/4/1937, του Αιμίλιου Ράτζιο, ότι διατηρεί από το έτος 1931 κατάστημα κατασκευής και εγκαταστάσεως ομιλούντων κινηματογράφων και ότι εξετέλεσε περί τις πενήντα εγκαταστάσεις, μεταξύ των οποίων τις εξής:

Μόντιαλ	Αθήνα:	(1932-1933)
Στάδιον	»	(1931-1932)
Ελλάς	»	(1932-1933)
Στάδιον Σινεμεκάνικα	»	(1933-1934)
Πάνθεον	Πύργου Ηλείας	(1932-1933)

Πάνθεον	Αμαλιάς	(1932-1933)
Ετουάλ	Καλλιθέα	(1932-1933)
Μαζέστικ	Αθήναι	(1932-1933)
Κρόνος	Νέα Ιωνία	(1931-1932)
Αστήρ	Νέα Ιωνία	(1932-1933)
Ηλύσσια	Πειραιεύς	(1933-1934)
Φως	»	(1932-1933)
Πάνθεον	Ζάκυνθος	(1931-1932)
Παρθενών	Αίγιον	(1932-1933)
Μπούφαλο	»	(1934-1935)
Πουλακάκη (Σινεμεκάνικα)	Κρήτη	(1932-1933)
Πουλακάκη Μπάουερ	»	(1935-1936)
Παναθήναια (θερινών)	Αθήναι	(1932-1933)
Ηλέκτρα	Νέα Σφαγεία	(1932-1933)
Κυψέλη	Αθήναι	(1932-1933)
Παλλιάς	Παγκρατίου	(1932-1933)
Αύρα	Αθήναι	(1932-1933)
Σταθμός	Αμαρούσιον	(1932-1933)
Ριάλτο	Αθήναι	(1934-1935)
Ούφα	»	(1935-1936)
Βρετάνια	»	(1935-1936)
Αλκαζάρ	Νέα Κοκκινιά Πειραιεύς	(1932-1933)
Σόνια	Παγκρατίου	(1932-1933)
Γκρέκα	Νέο Φάληρον	(1931-1932)
Α.Ο.Δ.Ο.	Αμπελόκηποι	(1932-1933)
Αστόρια	Γούβα Παγκρατίου	(1935-1936)
Ηλύσσια	Θεσσαλονίκη	(1934-1935)
Ηλύσσια (χειμερινός)	»	(1934-1935)
Ίρις	Κοζάνη	(1934-1935)
Καλλιθέα	Ξάνθη	(1934-1935)
Ηλύσσια	Αλεξανδρούπολις	(1934-1935)
Πατέ	Θεσσαλονίκη	(1934-1935)
Ηλύσσια	Διδυμότειχον	(1935-1936)
Κορδώνειον	Άμφισσα	(1932-1933)
Πάνθεον	Άρτα	(1933-1934)
Πάνθεον (ταράτσα)	Πάτραι	(1932-1933)
Πάνθεον (αίθουσα)	»	(1932-1933)
Ούφα	»	(1934-1935)
Πάνθεον	Αικατερίνη	(1934-1935)
Ρουαγιαλ	Αθήναι	(1935-1936)

Ατλαντίς	Αθήναι	(1934-1935)
Τάουμπε	»	(1935-1936)
Σαβόια	»	(1934-1935)
Νινόν	»	(1933-1934)
Σπλέντιτ	Ναύπλιον	(1933-1934)

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ

Ρόδον	2 εγκαταστάσεις	
Σμύρνην	2 εγκαταστάσεις (αποστολή)	

ΒΩΒΟΙ

Κων/πολιν	2 εγκαταστάσεις (αποστολή)	
Κων/πολις:	Αμερικαίν	1913
	Πατέ	1913
	Λουξεμπούργκ	1919
	Αμερικαίν	1919
	Πρίγκηπος	1919
Σμύρνη: (επί ελληνικής κατοχής)	Θέατρον Σμύρνης	1919
	Πάνθεον	1919
	Τερψιθέα	1920
	Παλλάς	1920

X. Υπεύθυνη δήλωση, 20/4/1937, του Δημ. Παπαστόφα, αντιπροσώπου της Εταιρείας Σινεμεκάνικα του Μιλάνου, ότι ο κ. Ράτζιο τοποθέτησε ομιλούσες εγκαταστάσεις μηχανημάτων στα παρακάτω κινηματοθέατρα:

Σαν-Ζόρζιο	Ρόδος	(1934-1935)
Εξέλσιορ	»	(1934-1935)
Μοντιάλ	Αθήναι	(1932-1933)
Στάδιον	»	(1933-1934)
Παρθενών	Αίγιον	(1932-1933)
Ανάπλασις	»	(1934-1935)
Πάνθεον	Ζάκυνθος	(1931-1932)
Πατέ	Θεσσαλονίκη	(1934-1935)
Πάνθεον	Αικατερίνη	(1934-1935)
Μαζεστίκ	Αθήναι	(1934-1935)
Αρμονία	Λεβάδεια	(1935-1936)
Νινόν	Αθήναι	(1934-1935)
Παλλάς	Παγκρατίου	(1933-1934)

XI. Επαγγελματική άδεια. Η εξεταστική επιτροπή της ηλεκτρολογικής διύθυνσης του Υπουργείου Σιδηροδρόμων και Αυτοκινήτων στις 28/4/1937 μετά από εξέταση του Αιμ. Ράτζιο τον έκρινε ικανόν «όπως λάβη την υπ' αριθμόν 2 άδειαν εκτελέσεως εγκαταστάσεων κινηματογράφων».

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΣΕΡΒΟΥ